

แนะนำคำศัพท์เกี่ยวกับการเรียนทางไกล

จุฑารัตน์ นกแก้ว*

ปัจจุบัน เมื่อเราอ่านบทความหรือ เข้ารับฟังการบรรยายสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกล การเรียนทางไกล หรือ การประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน เรามักจะพบคำศัพท์ที่มีความหมายเหมือนหรือ ใกล้เคียงกับ คำว่าการศึกษาทางไกล (distance education) หรือ การเรียนทางไกล (distance learning) หลายคำ อาทิ การเรียนแบบเปิด (open learning) การเรียนออนไลน์ (online learning) การเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์ (eLearning) และคำศัพท์อื่นๆ อีกหลายคำที่มีความหมายเชื่อมโยงถึงการศึกษาทางไกล อาทิ สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้เสมือนจริง (virtual learning environment) การเรียนที่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสนับสนุนหรือ ช่วยในการสอน (computer assisted learning, computer management learning) เป็นต้น คำศัพท์เหล่านี้ มีความหมายเหมือนและแตกต่างกับการเรียน การศึกษาทางไกลอย่างไร คำศัพท์คำนี้ใช้แทนการศึกษาทางไกลได้หรือไม่ จะใช้คำศัพท์คำใดให้เหมาะสมกับบริบทต่างๆ คำถามเหล่านี้คงมีอยู่ภายในใจของนักศึกษาไม่มากก็น้อย เช่นเดียวกัน คำถามนี้ก็ยังมีอยู่ในใจผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพสารสนเทศ ที่ต้องมีหน้าที่จัดหมวดหมู่ ทรัพยากรสารสนเทศ สารสนเทศการศึกษาทางไกล และให้บริการค้นหาสารสนเทศทางไกลแก่ผู้รับบริการ เช่นกัน

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจคำศัพท์ และช่วยผู้เกี่ยวข้องในการนำไปใช้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จะขอแนะนำคำศัพท์ที่เกี่ยวกับการเรียนทางไกลที่พบเห็นและมีการนำไปใช้อย่างแพร่หลายกว้างขวางในแวดวงการศึกษาทางไกล ดังนี้

Open learning เป็นคำที่ใช้ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ครอบคลุมถึง วิธีการที่เรียน สถานที่เรียน เวลา และก้าว (pace) ของผู้เรียน รวมทั้งการควบคุมสิ่งที่ผู้เรียนเรียน วิธีที่ประเมินการเรียน

Online learning คำนี้พบมากในการเรียนแบบเปิด ที่ผู้เรียนต้องใช้เวลาอย่างน้อยที่สุดในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนการสอน โดยผู้เรียนจะสามารถควบคุมเวลาเรียน วิธีเรียน แต่ไม่ต้องควบคุมสถานที่เรียน คำนี้จะเชื่อมกับการประเมินออนไลน์

E-learning เป็นคำที่มีความหมายเหมือนกับ Online learning การใช้คำนี้ อย่างน้อยที่สุดต้องมีการเชื่อมต่อคอมพิวเตอร์กับการสื่อสารทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ระหว่างผู้เรียนด้วยตนเองและระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

Virtual Learning Environment เป็นระบบเพื่อสนับสนุนการเผชิญหน้าผู้เรียนออนไลน์ กับวัสดุการเรียนที่เก็บในรูปอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงความสะดวก ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และการประชุมด้วยคอมพิวเตอร์ ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ในมหาวิทยาลัยหมายถึงผู้เรียนที่ปฏิสัมพันธ์กันเครือข่ายกับผู้สอน แหล่งทรัพยากร ในห้องสมุด

Distance Education การศึกษาทางไกล เป็นวิธีการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้พบกันโดยตรง ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ ประสบการณ์ผ่านสื่อ ได้แก่ สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เทปเสียง วัสดุทัศนคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ผู้เรียนรับความรู้จากสื่อในลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยจะเรียนที่ใด เมื่อใดก็ได้ตามความพร้อมของผู้เรียนโดยไม่ต้องมาที่สถาบันการศึกษา

Distance learning คำนี้มีการประยุกต์ถึงการเรียนออนไลน์ที่เกิดขึ้นทางไกล จากผู้จัดเตรียมวัสดุการเรียน รวมถึงหลักสูตรที่จัดเตรียมโดย Open University ในสหราชอาณาจักร หลักสูตรทางไปรษณีย์ การจัดเตรียมแหล่งทรัพยากรทั้งสิ่งพิมพ์ ออนไลน์และการประเมินออนไลน์ คำนี้ มีการใช้แทนคำว่า Distance Education เมื่อกล่าวในแง่การเรียนการสอน เพื่อให้สื่อและเน้นถึงตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลางยิ่งขึ้น

Flexible learning เป็นคำที่รวมถึงชนิดของการเรียนรู้ ในการจัดเตรียมการเรียนรู้ทางไกลและเปิด (open and distance learning) ไม่ว่าจะใช้สื่อใดในการเรียน ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แต่เน้นการเรียนที่ผู้เรียนสามารถควบคุมเวลา สถานที่ กระบวนการศึกษาตามหลักสูตร คำนี้มีการใช้ในมหาวิทยาลัย ในการเรียนการสอนบางเวลา (part time)

Computer assisted learning คำนี้มีหลายคำที่คล้ายคลึง เช่น computer based training , computer management learning หมายถึงการเรียนที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลาง หรือ ใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุน

Work based learning เป็นโปรแกรมการศึกษาที่รวมโปรแกรมวิชาชีพ สำหรับผู้เรียนที่ทำงานในสถานประกอบการ เป็นการเรียนโดยการปฏิบัติ พัฒนาทักษะและความรู้ผ่านประสบการณ์ ส่วนใหญ่การเรียนแบบนี้ใช้วัสดุการเรียนสนับสนุน กับระบบการสื่อสารออนไลน์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน การค้นคืนออนไลน์

หากพิจารณาคำศัพท์ ข้างต้น มีคำที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชของเรา

2 คำคือ คำว่า distance กับ คำว่า open คำแรกเป็นคำที่มสธ ใช้ ในความหมาย วิธีการเรียนการสอนที่มสธ เลือกใช้ ขณะที่คำว่า open เป็นคำที่ มสธ ใช้ประกอบชื่อมหาวิทยาลัย ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว คำทั้งสอง เหมาะสมกับ วิธีการเรียนการสอนของมสธ เป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ คำว่า distance ให้ความหมายการจัดการศึกษาด้วยวิธีการสอนทางไกลที่ผู้เรียนผู้สอนไม่ต้องเข้าชั้นเรียน อันเป็นวิธีการสอนที่มสธ ยังคงใช้นับแต่ก่อตั้งมหาวิทยาลัยจนถึงปัจจุบัน ขณะที่คำว่า open ให้ความหมาย การเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ให้ผู้เรียน เป็นศูนย์กลางในการเรียน ทั้งในแง่ ความยืดหยุ่นในการเรียน ความเป็นอิสระ เวลาที่เรียน สถานที่เรียน วิธีเรียน ความรวดเร็วในการเรียนหรือ เรียนตามความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคน

นอกจากนี้ คำว่า open ยังมีความหมายรวมถึงการเรียนที่ใช้แหล่งทรัพยากรสนับสนุน โดยเฉพาะ การเรียนออนไลน์ (online learning) การเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์ (elearning) การเรียนแบบยืดหยุ่น (flexible learning) และคำอื่น ๆ ที่เป็นการเรียนในรูปแบบการใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งคำเหล่านี้สะท้อนถึงการเรียนการสอนในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้เป็นอย่างดี ปัจจุบันเราจึงพบว่า มีการใช้คำว่า Open and Distance Learning (ODL) ควบคู่กันเมื่อกล่าวถึงระบบการเรียนการสอนทางไกลแบบเปิด

** บรรณารักษ์ 7 หัวหน้าหน่วยสนเทศการศึกษาทางไกล ฝ่ายบริการสนเทศ สำนักบรรณสารสนเทศ*

รายการอ้างอิง

Race, Philip.(2005). **500 tips for open and online learning**. London. New York, N.Y. :

Routledge Falmer.

สุมาลี สังข์ศรี (2549). การศึกษาทางไกล.นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.